

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. De veritate conclusionis D. Thomæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

posita distinctione diuisionis & pluralitatis, radicem aperit vtriusque sententiae, siue magis erroris. Postremo respondet quaestio vnica

CONCLUSIO. *Termini numerales significant in diuina illa, de quibus dicuntur: & super hoc nihil addunt nisi negationem; & ex conclusione sic proposita & probata trahit ad bonum sensum dictum Magistri. Legendus est Cai. qui totum huius articuli discursum ad facilem & planam formam reduxit.*

Expositio Textus.

SENTENTIA Magistri late explicatur ab ipso in primo dist. 24. quam etiam confirmat autoritatibus Ambrosij, & Hylarij relatis in argumento ad oppositum in sensu, quem hic Magistro tribuit S. D. Lege praeterea quae notat Caiet.

Dubitatio.

DENIQUE contra conclusionem S. Tho. est argumentum. Numerus ternarius diuinarum personarum sunt diuinae personae Pater, Filius & Spiritus S. quatenus distinctae sunt abinuicem realiter relatiue; at distinctio dicit aliquid reale posituum; Ergo numerus ternarius diuinarum personarum addit formaliter aliquid posituum supra personas ipsas numeratas. Resp. primo minorem esse veram materialiter, non autem formaliter. Nam rem hanc ab illa distingui, nihil aliud est formaliter, quam rem hanc non esse illam; quamuis haec negatio consequatur proprias huius & illius rei entitates, quibus haec & illa in suo esse simpliciter, aut tali constituitur; quod idem dicendum est de diuisione reali vnius entis ab alio, vt hic significat S. Th. & notat Cai.

Solutio.

CONTROVERSIA VNICA.

De veritate conclusionis D. Thomae.

Sententia Expositorum

VASQUEZ disp. 129. affirmat primo probabiliorem sibi videri eorum opinionem, qui docent nomina multitudinis significare ratione aliquam formalem posituiam, supra singulas vnitates, quae nomine diuisionis explicari solet: quam diuisionem (ait) idem esse formaliter quod multitudine; siue sermo sit de multitudine rerum quantarum, siue de multitudine rerum quantitate carentium. Addit secundo se vehementer suspicari vtrumque numerum sub ratione numeri esse aliquid per rationem, & intellectum; quia praeter realem diuisionem numerus sub ratione numeri constat ratione prioris & posterioris, qui solum est per nostrum intellectum. Caterum (inquit) ratio multitudinis realis est posituiua, distincta saltem operatione intellectus ab vnitatibus; ea vero est ratio diuisionis, cui opponitur vnitatis. Tertio dicit esse quidem ordinem prioris & posterioris in personis diuinis secundum rem; hunc tamen non esse ordinem numeri; cum ita possit initium numeri sumi a Spiritu sancto, sicut ab vnaquaque persona. Postremo ait perperam allegari Amb. a Magistro, ad probandum nomina numeri negatiue tantum de Deo dici; & affert Ambrosij verba ante medium capituli sic dicentis. *Diuerfitas (scilicet personarum) plures facit, vnitatis potestatis excludit numeri quantitatem; quia vnitatis numerus non est, sed hac omni est principium;* quibus verbis significat per vnitatem essentiae excludi numerum personarum, non autem numerum negatiue dici. Eandem sententiam quo ad secundum dictum sequitur Suarez. disp. Metaph. 41. sect. 1. & 4. & Fonseca in 5. Meth. c. 13. q. 4.

A MULTA supra diximus q. 17. de ratione formalis vnitatis & multitudinis, & de eorum oppositione; ex quibus facile erit de noui huius interpretis opinione iudicare, & eius argumenta diluere. Praedictis tamen hic pauca quaedam addemus ad praedicti expositoris sententiae confutationem satis opportuna.

Notandum est igitur primo ex D. Th. de pot. q. 9. a. 7. multitudinem transcendentem addere supra res quae dicuntur multae duplicem negationem, vt hic etiam aduertit Cai. vnam quae est indiuisio; & alteram quae est diuisio; sic enim ait. Patet ergo, quod vnum conuersum cum ente ponit quidem ipsum ens, sed nihil super addit nisi negationem diuisionis. Multitudo autem ei correspondens addit supra res, quae dicuntur multae, quod vnaquaeque earum sit vna, & quod vna earum non sit altera, in quo consistit ratio distinctionis; & sic, cum vnum addat supra ens vnam negationem, secundum quod aliquid est indiuisum in se: multitudo addit negationes duas, prout scilicet aliquid est in se indiuisum, & prout est diuisum ab alio, quod quidem diuidi est vnum eorum non esse alterum. Haec S. D. quem sequitur hic Caiet.

B Ex quibus apparet primum dictum praefati expositoris directe opponi doctrinae D. Th. in dicta q. & a. & in 1. dist. 24. q. 1. a. 3. & alibi saepe confutat efficacissimis argumentis eam opinionem, quam exprimit Vasq. in primo dicto.

Secundo contra secundum dictum eiusdem expositoris, legenda sunt, quae scribunt Paulus Soncinas lib. 10. Meth. q. 8. & alij sequentes, & Iacobi. 8. Meth. q. 9.

Tertio considerandum est, quod sicut omnium entium, quae sunt in vniuerso, non est vna natura, neque vnus modus essendi, sed multiplex iuxta rerum diuersitatem: ita nec eodem modo specificantur, aut in esse constituuntur: Simplicia namque substantia se ipsis constituuntur & specificantur, vt patet de Deo & intelligentijs. Composita vero substantia in suo esse constituuntur & specificantur a forma, in propria & essentiali potentia recepta: Composita vero ad genus accidentium pertinentia, quales sunt omnes species numerorum, quae sub genere quantitatis discrete continentur, constituuntur in specie ab vltima earum vnitatis formaliter, vt ait S. Th. 8. Meth. tex. 10. quoniam earum esse quamquam sit absolutum, ordinem tamen claudit vnitatum numerum constituentium, ad vnam quae est omnium vltima. Verum difficile valde est videre, quae nam ex vnitatibus numerum componentibus sit a parte rei omnium vltima: & quomodo haec vel illa vnitatis, ad hunc magis numerum componendum, quam alium aliquem ex intrinseca & naturali sua ratione seu proprietate concurrat, & alia plura, quae tangunt Vasq. & Suarez. quae tamen longe ante obiecerat Aureolus, vt refert Capreol. in 1. dist. 24. q. 1. Ad quarum difficultatum solutionem.

E Quarto notandum est vltimam, siue etiam quolibet vnitatem cuiuslibet numeri, dupliciter posse considerari: vno modo quatenus vltima est formaliter. Priori modo non habet, vt per se sit forma numeri constitutiua; cum nulla per se, ac necessario, siue naturaliter sit vltima; Nam si aliqua per se esset vltima, hoc esset secundum aliquem realem ordinem, aut temporis aut naturae aut finis aut dignitatis aut situs: Non primum, quia potest multa simul generari & a Deo produci: Non secundum, quia inter indiuidua eiusdem speciei vel etiam diuersarum, non est ordo naturae, quo vnum praesupponat aliud: Non tertium;

Resolutio. Multitudo non transcendit duas addere negationes super res multas: & forma numeri de genere quantitatis sit vltima vni-

Vasquez. diuersi a D. Thoma.

vltima vni- tas v. si non est forma numeri.

tium: quia vñm indiuiduum non est finis alterius eiusdem speciei; Non quantum: quia vñm lignum nō est perfectius altero eiusdem speciei; Non denique vltimum: quia potest creari vel etiam generari duo corpora, æquē distantia à Cælo, vel etiam ab eodem puncto orientis: sicut etiam in circulo duo possunt puncta designari æqualiter à centro distantia. Nullus igitur est ordo per se & naturalis inter vñitates numerū componentēs, præsertim eas sumēdo formaliter, quatenus ad genus pertinent quantitatis. Multas alias rationes subtiles accumulāt So. ncinās lib. 10. Meth. q. 9. ex quibus concludit in numero reali nullā esse vltimā vñitatē, quæ sit forma numeri, sed omnes ad numeri materiā pertinere: sicut etiam omnes partes cōtinui sunt eius materiā, & ex omnibus simul resultare totum discretum, quod est numerus, sicut ex omnibus partibus cōtinui resultat totum continuum. Dicitur autem D. Th. ait intelligendum esse de numero abstracto; quoniam in eo est ordo prioris & posterioris, qui est ordo naturæ secundum esse cognitū; quia semper processus ad posteriorem præsupponit processum ad priorem numerum; cū non possit ad ternariū præcedi, nisi prius deueniatur ad binarium.

Vñitas quomodo sit forma numeri.

Mihi autem videtur dicendum, posse secundū considerari quamlibet vñitatem in quouis numero, vt eius completiūm, constitutiū ad modum formæ, & quamlibet vel etiam quaslibet alias eiusdem numeri, vt eius materiā; nam hoc ipso, quod existentibus tribus vñitatibus additur quarta, resultat species quaternarij, satis apertē constat super additam vñitatem ad reliquas præexistentes, vt formā ad materiā cōparari; sed quia talis ordo, vt ante diximus, non est per se, aut necessarius; cum fieri simul possint omnes quatuor illæ vñitates; nec maior est ratio, quod vna sit aliarum formā, quā alia, & quamlibet secundum se est numeri quaternarij completiūm; si quidē vna quauis addita vel subtracta, constituitur, aut destruitur species numeri: dicendum omnino videtur quamlibet esse formā ad ceteras comparatam, & quamlibet esse materiā respectu cuiuslibet. Nam quælibet respectu reliquarum duplicem habet rationem scilicet completiui, & potentialis complebilis siue perfectibilis in specie, quatenus rationem habet partis integralis in toto, quæ est conditio materiæ. Neque id absurdum est in tali rerum genere discretas, & vñius rationis formaliter habentis partes nullo adinuicem ordine copulatas, vt omnes vtroque partis scilicet materialis & completiui fungantur officio. Et quoniam speciei completiūm vt sic rationem quandam habet vltimā, idcirco S. D. propriā numeri formā esse dixit vltimā vñitatem. Nec obstat plures esse in numero vñitates, & consequenter videri plures esse in eo formas; nam vna tantum secundum vnam rationem semper est forma, & omnes etiam simul sumptæ, prout habent rationem completiui, vñius formaliter completiui, & vltimæ vñitatis vicem gerunt.

Numerus est tantum vñus.

Ex dictis sequitur vñm esse tantum omnium quantitatem constantium numerum in vñuerso, qui continua additione & subtractione variatur; multos autem in potentia: cum enim non sit inter vñitates ordo naturalis, eandem habebunt omnes ad vñū, & eundē numerū cōponendum habitudinē, in quo necesse est reliquos oēs numeros in potentia dūtaxat absolute loquendo contineri: alioquin numerus nō esset vñū per se. Sed quāquam verū sit in illo vno numero ceteros o-

mnēs in potentia, & non actu simpliciter cōtinuari, vt etiā expresse docet Arist. 7. Metaph. text. 49. Communi tamē hominum exsimatione ac rerum vsu habent inferiores rerū numeri, vt esse dicantur & aliquo modo sint in actu. Primū, ex ipsa numeri natura, quæ partes habet actu discretas, s. vñitates, ex quib⁹ vna subtracta, vel extrinsecus addita, absq; reliquarū alteratione vel mutatione secundū se nouus statim resultat numerus. Secundū, quia manentibus etiā eisdē vñitatib⁹ inter se discretis habet intellectus, vnde plures numerorū species sua cogitatione distinguit. Tertiū, ex ipsis rerū numeratarū naturis, & earū conuenientia in aliquo genere, puta animalis, lapidis aut ligni, vel etiā in specie: distinguit enim saltem materialiter hæc rerū conuenientia sub vno genere, vel specie, numerū à numero conuenientiū in aliquo genere vel specie. Postremū, ad eandē numerorū differentia siue distinctionem plurimū conferūt accidentia, quæ sunt loca, situs, dominia, similitudines, relationes ac proportionēs, quas apertē constat esse magis inter hæc, quā inter illa rerū indiuidua: Ex quibus tamen omnibus etiā simul sumptis non efficitur simpliciter ac formaliter plurū numerorū actualis distinctio, sed materialiter tantum, per accidens & secundum quid.

Tam verū, quod ait Valsq. in diuinis personis ordinē esse prioris & posterioris, falsum est & examinandum infra q. 42. a. 3.

De verbis autē Amb. relatis à Magistro & hic à D. Th. in argumento ad oppositū, satis apertē constat ea fauere eius sententiæ, addita præsertim expositione D. Th. iuxta quā vera est opinio Magistri. Allatū est enim dictū Amb. ad ostendendā proportionāle similitudinē inter vñitatē & multitudinem quo ad significationem negationis, quod etiam facit S. D. in text.

Valsq. dicitur deum reijci.

PRIMA CONCL. Nomen multitudinis transcendentis non significat formaliter aliquid positum, sed negationem tantum duplici additū superius, quæ dicitur multa. Hæc est conclusio D. Th. in littera satis ab eo probata.

SECUNDA CONCL. Numerus de genere quantitatis, sub ratione numeri, est aliquid positum reale, formaliter existens in rerū natura, in vna tantū specie ceteras in potentia continens. Hæc patet ex dictis, & latē probatur à dictis Metaphysicis.

TERTIA CONCL. Vltima vñitas est forma numeri abstracti.

QUARTA CONCL. In reali numero quælibet vñitas est eius constitutiua ad modū formæ, & ceterarū etiam respectu rationem habet materiæ.

VLTIMA CONCL. Cum veritate prædictæ quartæ conclusionis fiat etiā veritas dicti D. Th. videlicet vltimā vñitatem esse formā numeri realis.

CONTRA primam concl. argumētatur Valsq. 1. 1. cont. 1. Primū. Vñm & multa opponuntur contrariē concl.

vel saltem priuatiuē: si primum in vtroque extremo oportet etiam esse formā posituiam contrariam; si secundum: priuatio debet esse ex parte vñitatis, non ex parte multitudinis; quia ratio vñitatis in negatione consistit, vt ait S. Th. sup. quest. 11. art. 2. Resp. nullam esse conseq. quia sol. multitudini opponitur vñitas priuatiuē ratione diuisionis inclusæ in multitudine, quæ diuisionē est formaliter negatio; neque absurdum est vnam negationem respectu alterius induere modum quandam habitus, & per eam negari, quod tamen gratis negat Valsq.

Secundū. Si verū esset id, quod inquit S. Th. 1. 2. multitudinē videlicet transcendentē nihil aliud esse

esse quam res ipsas cum negatione diuisionis circa vnāquamque, sequeretur vnum & multa non esse opofita; quia vnitas quā significat indi- uisionem, non opponitur indiuiſioni circa vnā- quamque rem, ſed diuiſioni plurium rerum inter ſe. Ergo multitudo non ſolum diuiſionis negatio- nem, circa vnāquamque rem, verum etiam di- uisionem plurium rerum inter ſe. Reſp. hoc argu- mento probari id, quod ante diximus ex D. Th. & Cai. duas ſc. negationes includi in ratione mul- titudinis, ex quibus altera eſt diuiſio.

Solutio.

Obi. 1. cont.
2. concl.

CONTRA ſecundam conſcluſ. argumentatur idem expoſitor. Numerus vt numerus conſtat ratione prioris & poſterioris, qui eſt ordo inter primam & ſecundam & tertiam, & reliquas vni- tates, ratione cuius dicuntur numeri diſſerre: At qui hic ordo & diſtinctio numerorum ſolum eſt per noſtrum intellectum; ergo. Probatu- minor; quia ſicut ab hac vnitatem incipimus nume- rare, & deſinimus in illam, poſſumus e conſtrario incipere. Hoc argumento vtitur etiam Suarez, & eſt deſumptum ex Paulo Soncinato 10. Meth. qu. 1. Reſp. nullum alium ordinem neceſſarium eſſe inter vnitates numerum componentis, quam po- tentia & actus, qualem eſſe diximus inter quam- libet vnitatem & reliquas alias numerum inte- grantes; & cum non ſit in rebus pluralitas actu numerorum, nec eſſe poſſit, vt ſupra diximus, ſed vnus ſit actu tantum numerus, in quo ceteri continentur in potentia, fruſtra ponitur a Vaſq. dictus ordo ad reales rerū numeros diſtinguendos.

Solutio.

Obi. 2.

Secundo argumentatur Suar. argumento Au- reoli contra eandem conſcluſionem. Ariſt. 4. Phyſ. 13. ait: Si id, quod numerare debet, eſſe non poteſt, nec numerabile quidquam eſſe poſſe; igitur ratione illius numerabilitatis non habet nu- merus maiorem vnitatem realem, quam ex ſe habeat ratione plurium quantitatum &c. Reſp. ex interpretatione D. Th. numerum rerum ab actu animæ non dependere, ſed ſolum ipſam actua- lem numerationem; & tamen conditionalem Ari- ſt. eſſe veram, ſicut hæc: Si impoſſibile eſt eſſe ali- quem ſentientem, impoſſibile eſt eſſe aliquod ſenſibile; nam ſi eſt ſenſibile poteſt ſentiri, & ſi poteſt ſentiri, poteſt eſſe aliquod ſentiens; licet non ſequatur, ſi eſt aliquod ſenſibile, eſſe etiam aliquod ſentiens; & idem dicendum eſt de nume- rabili. Vnde ad argumentum negatur conſeque- tia; quia numerabilitas illa fundametaliter ſumi- tur, & non eſt ſola extrinſeca denominatio, ſed eſt ipſa numeri natura, ex potentia & actu modo ſuperius expoſito conſtituta. Iauellus alio modo ſoluit in d. q. 9.

Solutio.

Reliqua argumenta contra eandem conſcluſio- nem, & ea etiam quæ poſſunt aduerſus tres vlti- mas militare, & præſertim ex Fonſeca, ex præno- tatis facile ſoluent intelligentes; non enim ex- pedit queſtionem Metaph. minime vtilitatis latius explicare.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hoc nomen, perſona, poſſit eſſe commune tri- bus perſonis.

176
Inf. diſt. 25.
a. 3. & poſ.
q. 8. a. 3. ad
11. & q. 9. a.
4. ad 4.
182

Ad quartum ſic proceditur. Videtur, quod hoc no- men, perſona, non poſſit eſſe commune tribus per- ſonis. Nihil enim eſt commune tribus perſonis niſi eſſen- tia. Sed hoc nomen, perſona, non ſignificat eſſentiam in recto. Ergo non eſt commune tribus.

2. Præterea. Commune opponitur incommunicabi- li. Sed de ratione perſona eſt, quod ſit incommunicabi-

lis, vt patet ex diſſinitione Richard. de ſancto Viſt. ſupra poſita. Ergo hoc nomen, perſona, non eſt commune tri- bus.

3. Præterea. Si eſt commune tribus, aut iſta cōmuni- tas attenditur ſecundum rem, aut ſecundum rationem. Sed non ſecundum rem, quia ſic tres perſona eſſent vnā perſona. Nec iterum ſecundum rationem tantum, quia ſic perſona eſſet vniuerſale. In diuinis autem non eſt vniuerſale, nec etiam particulare, neque genus, neque ſpe- cies, vt ſupra oſtenſum eſt. Non ergo hoc nomen, perſo- na, eſt commune tribus.

Sed contra eſt quod dicit Aug. 7. de Trin. quod cum quaeretur quid tres, reſponſum eſt, tres perſona, quia commune eſt eis id, quod eſt perſona.

Reſpondeo. Dicendum, quod ipſe modus loquendi o- ſtendit, hoc nomen, perſona, tribus eſſe commune, cum dicimus tres perſonas: ſicut cum dicimus tres homines, oſtendimus hominem eſſe commune tribus. Maniſeſtum eſt autem, quod non eſt cōmunitas rei, ſicut vna eſſen- tia cōmunitas eſt tribus, quia ſic ſequeret, & nam eſſe perſonam trium, ſicut eſſentia eſt vnā. Quale autem ſit cōmunitas, inueſtigantes diuerſimodè locuti ſunt. Quidam enim dixerunt quod eſt cōmunitas negatio- nis propter hoc, qd in diſſinitione perſona ponitur inco- municabile. Quidam aut dixerunt, quod eſt cōmunitas intentionis, eo quod in diſſinitione perſona ponitur indi- uiduum, ſicut ſi dicatur, qd eſſe ſpecie eſt commune quo- & boni: & vtrumque horū excluditur per hoc, quod hoc nomen, perſona, non eſt nomen negationis, neque in- tentionis, ſed eſt nomen rei.

Et ideo dicendum eſt, quod etiam in rebus humanis hoc nomen, perſona, eſt commune cōmunitate rationis, non ſicut genus vel ſpecies: ſed ſicut indiuiduum vagum. Nomina enim ge- nerum vel ſpecierum, vt homo, vel animal, ſunt impoſi- ta ad ſignificandum ipſas naturas communes, non au- tem intentiones naturarum cōmunitum, quæ ſigni- ficantur his nominibus genus vel ſpecies. Sed indiuiduum vagum (vt aliquis homo) ſignificat naturam cōmuni- nem cum determinato modo eſſendi, qui competit ſin- gularibus, vt ſcilicet ſit per ſe ſubſiſtens diſtinctum ab alijs. Sed in nomine ſingularis & deſignati, ſignificatur determinatum diſtinguens. Sicut in nomine Sor. hæc caro, & hoc os. Hoc tamen inter eſt, quod aliquis homo ſignificat naturam, vel indiuiduum ex parte naturæ cum modo eſſendi qui competit ſingularibus. Hoc au- tem nomen, perſona non eſt impoſitum ad ſignifican- dum indiuiduum ex parte naturæ: ſed ad ſignifican- dum rem ſubſiſtentem in tali natura. Hoc autem eſt commune ſecundum rationem omnibus perſonis diui- nis, vt vnaqueque earum ſubſiſtat in natura diuina di- ſtincta ab alijs. Et ſic hoc nomen, perſona, ſecundum ra- tionem eſt commune tribus perſonis diuinis.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa proce- dit de cōmunitate rei.

Ad ſecundum dicendum, quod licet perſona ſit in- communicabilis, tamen ipſe modus eſſendi incommu- nicabiliter, poteſt eſſe pluribus communis.

Ad tertium dicendum, quod licet ſit cōmunitas ra- tionis & non rei, tamen non ſequitur, quod in diuinis ſit vniuerſale, vel particulare, vel genus vel ſpecies: eum quia neque in rebus humanis cōmunitas perſona eſt cō- munitas generis vel ſpeciei: tum quia perſona diuina ha- bent vnum eſſe: genus autem & ſpecies, & quodlibet vniuerſale predicatur de pluribus ſecundum eſſe diſſe- rentibus.

Senſus quaſiti.

ET ſi cōmunitas nominis quaeratur in ritu- lo, modum tamen cōmunitatis præcipue S. D. intendit. Nam in ipſo corporis huius diſcur- ſus exordio, nominis huius perſona cōmunita- tē ex ipſo modo loquendi compertam eſſe pro- nuntiat, & quaſtionem ac ſentētias de modo cō- mu-

q. 29. a. 3. ad
4. art. 3.

q. 2. a. 3.

Li. 7. de tri.
c. 5. & ſeq.
c. 1. lib. 5. c.
9 in fi. ſo. 3.

170

D. 738.

a

16

32

1

2. 13

K 4

mu-